

Tomēr laikam būtiskākais notikums bija restaurētā hercoga Jēkaba sarkofāga iesvētīšana Jelgavas pils kapenēs. No alvas darinātā sarkofāga atjaunošana kļuva iespējama, pateicoties Kurzemes bruņniecības saziņotajiem līdzekļiem. Minētais pasākums noslēdzās Jelgavas pils Sudraba zālē ar jauna Kurzemes hercogu kapeņu ceļveža izdevuma prezentāciju, kas salīdzinājumā ar pirmo izdevumu 1995. gadā ir kļuvis biezāks un kurā atrodams arī iepriekšminētā sarkofāga attēls jau pēc restaurācijas.

Jubileja ir pagājusi, aizotāža pieklususi, taču cerams, ka interese par Kurzemes hercogistes vēsturi tikai pieaugs, turklāt ne tikai par hercoga Jēkaba valdīšanas laikiem. Lai arī hercogs Jēkabs ir viena no mītiem visbagātāk apvītām personām Latvijas vēsturē un patiesās ainas noskaidrošanai vēl nepieciešami daudzi pētījumi, tomēr jau tagad mēs varam no viņa mācīties uzdrikslēšanos, pašapziņu un neatlaidību.

Marīte Jakovļeva

STARPTAUTISKA KONFERENCE “VITEBSKAS SENATNE – II”

2010. gada 28.–30. oktobrī Vitebskā (Baltkrievija) norisinājās starptautiska konference “Vitebskas senatne – II”. Tajā tika aplūkoti arheoloģisko pētījumu rezultāti, Vitebskas pilsētas un apgabala sociāli politiskās, ekonomiskās un kultūras vēstures jautājumi no vissenākajiem laikiem līdz 20. gadsimtam. Konference bija veltīta ievērojamajam arheologam un vēsturniekam Leonīdam Aleksejevam (15.01.1921.–22.03.2008.), kuram 2011. gadā apritēs 90 gadi. Šī konference bija pakārtota nevis zinātnieka dzīves gadskārtai, bet gan viņa sadarbības ar Vitebskas apgabala novadpētniecības muzeju aizsākumam pirms 55 gadiem. Zinātnieks dzimis Rostovā pie Donas un mācījies Maskavas Universitātē, strādājis Grodņas vēstures un arheoloģijas muzejā, Mogiļovas Pedagoģiskajā institūtā, bet mūža lielākā daļa aizvadīta darbā Krievijas Arheoloģijas institūtā Maskavā. Viņš bija Rietumkrievzemes senākās vēstures un kultūras speciālists. Viņa zinātnisko interešu lokā visu mūžu bija Baltkrievijas teritorijas senvēsture – Polockas, Smoļenskas zemju politiskās un ekonomiskās vēstures jautājumi, kontakti ar kaimiņu zemēm, seno kņazistu robežas. Savus pētījumus viņš balstīja ne tikai uz arheoloģisko materiālu, bet arī uz vēstures avotu analīzi. Zinātnieka viena no lielākajām veiksmēm – arhīvā uzietie Otrā pasaules kara laikā pazudušās relikvijas – 1161. gadā darinātās Polockas Jefrosiņjas krusta zīmējumi, pēc kuriem bija iespējams izgatavot slavenās relikvijas kopiju.

Latvijas vecākās paaudzes arheologi bija pazīstami ar L. Aleksejevu. Ikviens Latvijas pētnieks ir saskāries ar viņa darbiem, pētot Austrumlatvijas 12.–13. gs. politiskās vēstures jautājumus.

Konferencē piedalījās arheologi, vēsturnieki, etnogrāfi no Baltkrievijas muzejiem, augstskolām, zinātniskās pētniecības iestādēm, kā arī no

Krievijas un Ukrainas. Latviju konferencē pārstāvēja Ludzas, Balvu un Preiļu muzeju speciālisti. Braucienу daļēji finansēja Valsts kultūrkapitāla fonds. Šī apskata autore piedalījās konferencē pēc Preiļu vēstures un lietišķās mākslas muzeja uzaicinājuma un referēja par arheoloģiskajiem izrakumiem grāfu Borhu kapelā Preiļos. Ludzas novadpētniecības muzeja speciāliste Milāna Bula stāstīja par Ludzas pils izpēti, Balvu novadpētniecības muzeja direktore Iveta Supe nolasīja referātu “Balvu muiža – neizmantotais potenciāls”, bet mākslas vēstures doktorante Guna Šeikina iepazīstināja ar 19. gs. beigu un 20. gs. sākuma sarkano ķieģeļu arhitektūras paraugiem Austrumlatvijā.

Kopumā konferencē tika nolasīts ap 30 referātu, aplūkoto jautājumu spektrs bija ļoti daudzveidīgs. Pirmās sēdes referāti bija veltīti L. Aleksejeva zinātniskās darbības izvērtējumam, līdztekus zinātnieka darba augstajam novērtējumam tika izteiktas arī kritiskas piezīmes. Polockas zemes arheoloģijas un vēstures interpretāciju L. Aleksejeva darbos aplūkoja arheoloģe Olga Levko (*Ляўко*) no Baltkrievijas Nacionālās zinātņu akadēmijas Vēstures institūta, norādot, ka arheoloģiskais materiāls ne vienmēr “ierakstās” L. Aleksejeva kopējā koncepcijā. Aplūkojot kņazistu un dalienu veidošanos līdz 13. gs. vidum Baltkrievijas teritorijā, uz dažiem nekorektiem L. Aleksejeva apgalvojumiem, kas joprojām tiek citēti jaunākajos pētījumos, norādīja arī minētā institūta pētnieks Jurijs Zajacs (*Заяц*).

Vitebskas apgabala novadpētniecības muzeja vadošā speciāliste Natālija Šarkovska (*Шаркоўская*) iepazīstināja ar L. Aleksejeva izrakumu un apzināšanas materiāliem, kas glabājas muzejā (vairāk nekā 3500 senlietu, kā arī fotogrāfijas u.c. materiāli) un kurus iecerēts apkopot un izdot katalogā. Baltkrievijas Kultūras un mākslas universitātes Baltkrievijas vēstures un muzeoloģijas katedras docents Oļegs Trusajs (*Трусай*) referēja par L. Aleksejeva ieguldījumu novadpētniecības attīstībā Baltkrievijā.

Baltkrievijas Valsts pedagoģiskās universitātes docents arheologs Leonīds Kaļadinskis (*Калядзінскі*) stāstīja par L. Aleksejevu gan kā par skolotāju un draugu, gan iepazīstināja ar Vitebskas augšējās pils arheoloģiskās izpētes rezultātiem laikā no 19. gs. beigām līdz 20. gs. beigām. Savukārt Vitebskas augšējās pils nogāzes 1994. gada izpētes rezultātiem veltīts bija P. M. Mašerova Vitebskas universitātes vēstures katedras docentes Tatjanas Bubenko (*Бубенька*) referāts. L. Aleksejevs savos pētījumos lielu uzmanību pievērsis agro viduslaiku pilsētu ģenēzes problēmām. Viņa koncepcijas par viduslaiku pilsētu veidošanos apskatu un analīzi sniedza M. Tanka Baltkrievijas Valsts pedagoģiskās universitātes slāvu vēstures katedras aspirants Jurijs Vrublevskis (*Урублеўскі*).

Konferencē tika aplūkoti arī Polockas 12.–13. gs. kņazu ģenealoģijas jautājumi (Vladimirs Andreičanka (*Андрейчанка*), Vitebskas apgabala novadpētniecības muzejs), balstoties uz 2010. gadā veiktajiem izrakumiem Braslavas apkaimē, izteiktas jaunas atziņas par Smoļenskas–Polockas garo kurgānu kultūru tās attīstības pēdējā posmā (Mihaīls Plavinskis (*Плавінскі*), Baltkrievijas Nacionālais vēstures muzejs), apskatīti Krasnošeļskas krama ieguves šahtu arheoloģiskās izpētes metodikas jautājumi

un šo unikālo pieminekļu eksponēšanas problēmas (Nataļja Pačobuta (*Пачобут*), Grodņas Valsts vēstures un arheoloģijas muzejs). Ļoti interesants referāts bija etnogrāfijā par kāzu rituālu baltkrievu tradicionālajā kultūrā Vitebskas guberņā 19. gs. beigās un 20. gs. sākumā, ko nolasīja Ala Naruiska (*Нароўская*) no Baltkrievijas Valsts kultūras un mākslas universitātes.

Konferences pirmās dienas noslēgumā Vitebskas apgabala novadpētniecības muzejā atklāja L. Aleksejeva zinātniskajai darbībai veltītu izstādi.

Referāti konferencē tika lasīti gan krievu, gan baltkrievu valodā. Ne visi priekšlasījumi bija ilustrēti, kas apgrūtināja daļas referātu uztveršanu. Konferences referātus plānots publicēt rakstu krājumā.

Brauciena pēdējā dienā Latvijas pārstāvji apskatīja arī pasaulslavenā mākslinieka Marka Šagāla memoriālo muzeju Vitebskā un apmeklēja Iļjas Repina muzeju Zdravņevā. Stāstot par I. Repina muzeju, tā direktors Aleksejs Suhorukovs uzsvēra, ka Repina ģimene pagājušā gadsimta 30. gados izbrauca uz ārzemēm, pateicoties Latvijas vēstniecībai, un tādējādi izvairījās no represijām un izsūtīšanas uz Sibīriju. Pēc muzeja apskates bija draudzīga tikšanās arī ar Latvijas vēstniecības Baltkrievijā konsuli Vitebskā Margaritu Šteinu un viņas dzīvesbiedru Valdi Šteinu, tika pārrunāta turpmākā abu valstu muzeju speciālistu un zinātnieku sadarbības nepieciešamība un iespējas.

Padomju periodā Latvijas arheologiem bija cieši kontakti ar Baltkrievijas kolēģiem – notika pieredzes apmaiņas braucieni, abpusēja piedalīšanās konferencēs, kas līdz ar padomju sistēmas sairumu apsīka. Baltkrievu kolēģi izteica vēlmi atjaunot sadarbību. Latvijas pārstāvjus Vitebskas apgabala novadpētniecības muzeja vadība aicināja piedalīties arī turpmākajos gados organizētajās konferencēs, bet Baltkrievijas Nacionālās ZA Vēstures institūta Pirmsindustriālās sabiedrības vēstures centra un arheoloģiskā mantojuma saglabāšanas un izmantošanas nodaļas vadītāja Olga Levko izteica vēlmi noslēgt savstarpējās zinātniskās sadarbības līgumu ar LU Latvijas vēstures institūtu. Tas varētu būt pirmais solis Latvijas un Baltkrievijas arheologu sadarbības atjaunošanā.

Antonija Vilcāne

HANZAS PILSĒTU ARHEOLOGU 8. KOLOKVIJS TRĀVEMINDĒ

Hanzas pilsētu arheologu vidū par prestižu konferenču ciklu izveidojušies Lībekas arheoloģijas un pieminekļu pārvaldes rīkotie kolokviji (*Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum*), kas ik pa diviem gadiem notiek piejūras kūrortā Trāvemindē. Šoruden 8. kolokvijs norisēja no 1. līdz 4. novembrim, un tā organizētājs prof. Dr. Manfrēds Glēzers (*Gläser*) kā vienmēr bija izvēlējis kopēju tēmu, un šoreiz tā bija “Bērība un jaunība, izglītība un brīvais laiks”. Jau ielūguma vēstulē bija